

Ювілейний Міжнародний тиждень кіно (SEMINCI), що кожного року відбувається у колишній столиці іспанського королівства Вальядоліді, завершився на перший погляд несподіваною перемогою 26-літнього чилійця Матіаса Бісе, що отримав «Золотий колосок» — найбільшу нагороду цього престижного в Іспанії, та й у Європі в цілому, кінофестивалю за свій другий повнометражний ігровий фільм «У ліжку» і став наймолодшим переможцем у цій номінації за всю п'ятдесятилітню історію SEMINCI.

«SEMINCI»-50:

ВІД 26 ДО 85

Ольга Скоморощенко

■ Кадр з фільму «У ліжку». Режисер Матіасу Бісе. Чилі-Німеччина.

■ Кадр з фільму «Мандерлей». Режисер Ларс фон Трієр. Данія.

Заснований у Вальядоліді у 1956 році як фестиваль релігійного кіно, SEMINCI і до цієї річниці проніс і зберіг високий рівень духовності, професійності і соціальну та морально-етичну спрямованість фільмів-учасників. Число їх неухильно збільшувалось і досягло 220 повно- і короткометражних ігрових, документальних та анімаційних фільмів з усіх континентів. Великою мірою цій «кінозливій» сприяло створення суто ювілейного розділу «50 років з любов'ю до кіно», куди увійшли фільми-лауреати головних премій фестивалю за 50 років. Серед них: «Сьома печатка», «Ночі Кабірії», «Чотириста ударів», «Механічний апельсин», «Бонні і Клайд», «Сімейний портрет в інтер'єрі», «Земля обітована», «Імперія почуттів», «Тельма і Луїз», «Жертвоприношення», що отримав «Золотого колоска» на SEMINCI-31, і ще минулорічний лауреат цієї нагороди «Віп-жір» («Порожній будинок») Кім Кі-Дука — всього 60 фільмів, що промовляють самі за себе і всі разом могли б скласти наочний посібник для вивчення історії світового кіно останнього півстоліття. Якщо спробувати пояснити успіх або, точніше, феномен кожного з цих кінотворів, то на думку спадає вислів одного з вітчизняних кінокритиків про «присутність у режисера під ногами певного світоглядного ґрунту», яким би він не був, можливо, далеко не перфектним, але саме завдяки цьому створюваний в них екранний світ таки «тримається купи» і утримує на собі пристрасну увагу глядача аж до певного злиття з ним, про що мріє і до чого прагне кожний художник. І потім: десять, двадцять, тридцять і більше років, а фільм не постарів! Очевидно, що така ж доля чекає і на останній фільм Коста-Гавраша «Аркадія», яким відкрився кінофестиваль. Улюбленець SEMINCI 72-річний французький режисер грецького походження зняв свій вісімнадцятий фільм про наслідки дикого капіталізму, створивши його у своєрідному жанрі — соціальної фантастики. Жорсткий і реалістичний, при цьому не зраджуючи своїй інтимній інтонації, Коста-Гавраш (він же співавтор сценарію) розповідає історію звільненого з роботи інженера, порядного сім'янина, що перетворюється на серійного вбивцю,

який убиває таких самих невдах свого ж фаху. Авторам вдається навіть примушувати глядача сміятися перед лицем жахливих обставин, що супроводжують дії головного героя (його роль блискуче виконав іспанський актор Хосе Гарсія), іноді сповнені трагічного сарказму.

Зовсім в іншій інтонації прозвучав завершальний акорд фестивалю — фільм урочистого закриття «Щасливого Різдва!», друга повнометражна робота молодого французького режисера Крістіана Карйона. В ній він сам є автором сценарію, написаного на основі реальних подій, що відбувалися різдвяної ночі 1914 року на фронтах Першої світової війни. Незважаючи на весь її трагізм, фільм вийшов напрочуд світлим і навіть оптимістичним. Присутність відомого оперного співака, що потрапив на фронт рядовим, і його нареченої, теж співачки, примушує забути про протиборство ворогуючих сторін і не вцілити кулею у солдата, який піднявся над окопами попри небезпеку, щоб заспівати різдвяної молитви. Вже потім починається оте саме братання, про яке так добре відомо з підручників історії. Фільм отримав Премію FIPRESCI, головою якого на цей раз у Вальядоліді був Єжі Плажевський. Ця стрічка висунута на «Оскар» від Франції.

А іспанським претендентом на нього стала нова стрічка відомого режисера Мончо Армендаріца «Обаба». Таку незвичну назву має селище, де розгортаються події, розпорошені у часі. Що ж до простору, то баський режисер насичує його відчуттям загадкового очікування, коли містика стає лише виявом більш повної реальності світу, в якому живуть герої. Цей фільм привернув до себе чи не найбільшу глядацьку увагу позаконкурсної програми «Spanish cinema», яка щороку проходить у Вальядоліді і до якої увійшло 16 стрічок із 125 створених минулого року в Іспанії.

Офіційна ж програма SEMINCI, незважаючи на те, що увібрала останні роботи Ларса фон Трієра, Карлоса Саури, Франсуа Озона та інших іменитих майстрів, завершилася перемогою наймолодшого з режисерів, представлених в ній. Перемога 26-літнього чилійця на фестивалі у Маннгеймі у 2003 році з першою повнометражною стрічкою «Субота, фільм у реальному часі» відкрила Матіасу Бісе можливості співробітництва з європейською кіноіндустрією і завершилася створенням спільного чилійсько-німецького фільму «У ліжку» тривалістю 85 хвилин. Знята в цифровому форматі двома відеокамерами стрічка не претендує на складні сюжети. Двоє молодих людей, хлопець і дівчина, після недовгого знайомства в кафе опиняються в кімнаті дешевого мотелю, аби продовжити своє спілкування на інтимному, сексуальному рівні, провести разом ніч, не знаючи нічого одне про одного, навіть імен, щоб після цієї зустрічі вже більше ніколи не зустрітися. Очевидно, що, на думку авторів, чи не найповнішим, найшвидшим і безпомилковим способом, хоча і досить ризикованим з ряду причин, є пізнання іншої особистості через ліжко. Молодий режисер експериментує через необхідність викладу своєї позиції, свого світогляду в обмеженому просторі (кімната мотелю) і за єдиний проміжок часу (одна ніч). Союзниками режисера в цьому стають актори, вже досить відомі в Чілі: Бланка Левін і Гонсало Валенсуела, гра яких приковує увагу упродовж всього фільму. Режисер надає їм повну свободу

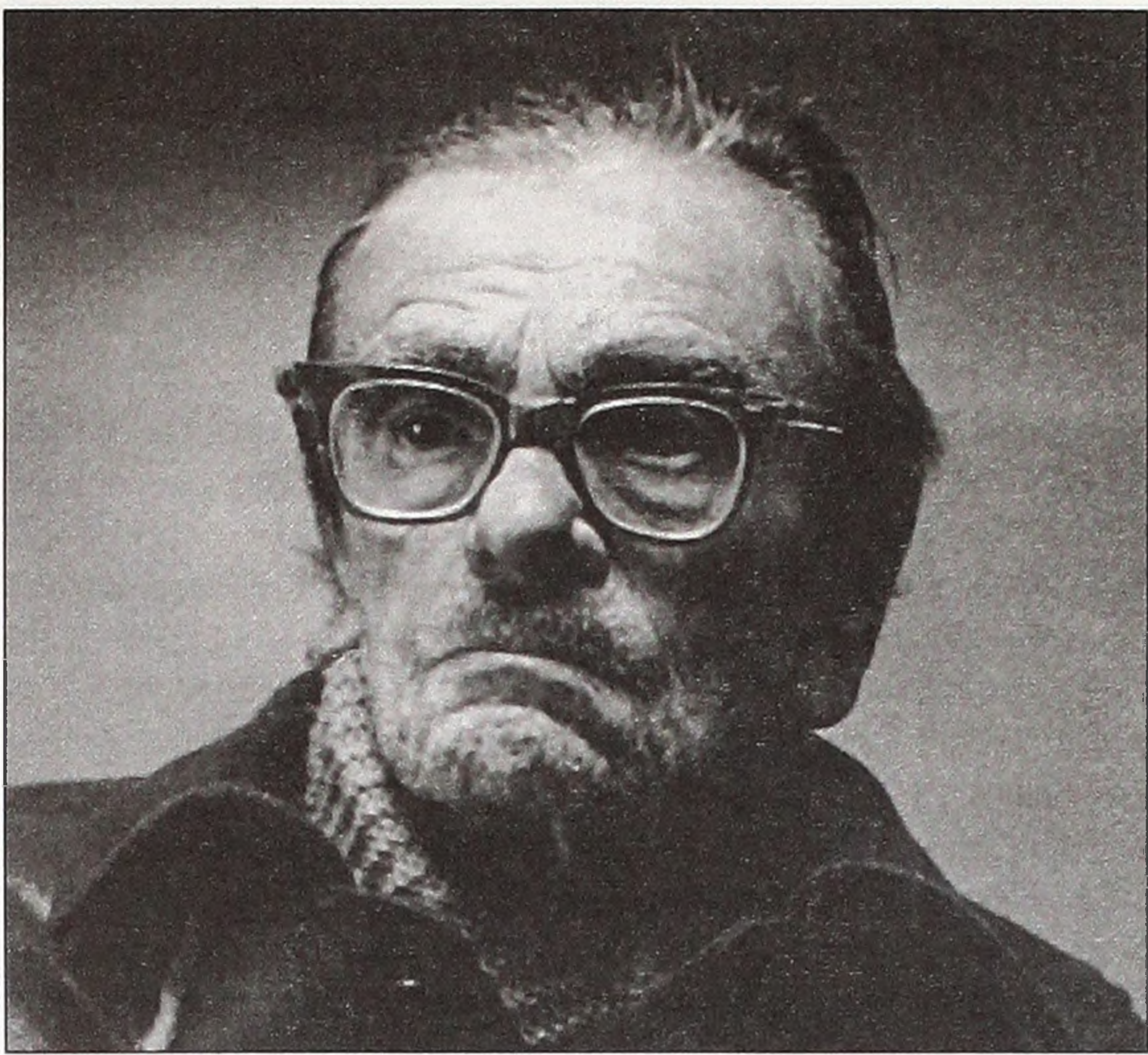

■ Кадр з фільму «Час, що залишився». Режисер Франсуа Озон. Франція.

співтворчості, відтак вивільнюючи багатогранні можливості їх самовираження. Критерієм оцінки власних зусиль для Матіаса є те, що «фільм має подобатись мені самому, а якщо так, то сподобається іще комусь». На моє запитання, чи очікував він на такий успіх, Матіас Бісе знизав плечима на знак того, що цілковитої впевненості не мав, але щиро зізнався: «Я на це сподівався...»

Не обійшлося на фестивалі й без відзнак видатним режисерам сучасності. Премія «50-літній ювілей», що дорівнювала 50 тисячам євро і досить суттєво перевищувала «Золотий колосок», була присуджена ехаеуо Ларсу фон Трієру, фавориту Вальядоліду, що представляв другу частину задуманої трилогії про Сполучені Штати «Мандерлей» і Мішелю Хенеке за його останній фільм «Прихований», що згідно авторському задуму являє собою розгорнуту метафору сучасного західноєвропейського суспільства. Обидва фільми брали участь в Офіційній програмі конкурсу.

Так само не лишився поза увагою Міжнародного тижня ще один визнаний європейський майстер — Франсуа Озон. Його фільм 2005 року випуску «Час, що залишився» виявився найбільш відзначеним на SEMINCI-50: він отримав «Срібний колосок» і «Кращу чоловічу роль». Володарем останньої став французький актор Мельвіль Пупо, який блискуче виконав роль тридцятилітнього гея, фотохудожника в zenіті слави, досить егоцентричного, що дізнається про свою смертельну хворобу. Фільм, власне, про те, як живеться, коли залишається жити зовсім мало часу. І єдина із найближчого оточення (його родина і молодий хлопець, з яким він живе), хто дізнається про його стан, стає бабуся. На її запитання, чому саме їй він довірив свою таємницю, герой відповідає, не комплексуючи від надмірної тактовності: «Бо ти так само близько до смерті, як і я...» Цю невелику роль прекрасно викона-

■ Крістіна Фельдман у фільмі «Мій Никифор».
Режисер Криштоф Краузе. Польща.

ла Жанна Моро, та й весь акторський ансамбль відзначався високим рівнем майстерності і злагодженістю. Як висловився на прес-конференції Мельвіль Пупо, Франсуа Озон завжди знає, чого хоче досягти.

Досить несподіваною і навіть сенсаційною виявилася «Краща жіноча роль». І не тому, що актриса на неї якоюсь мірою не заслуговувала. Керівник прес-центру фестивалю Луїса Карбахоса підтвердила, що подібний випадок безпрецедентний на фестивалі за всі його 50 років! Нею цього разу стала 85-річна Крістіна Фельдман. Та справа навіть не у віці, а в тому, що вона виконала чоловічу роль! Фільм польського режисера Криштофа Краузе «Мій Никифор» розповідає історію відкриття у 1960 році польським художником Мар'яном Влосінським творчості і особистості іншого художника, неписьменного примітивіста-самоука на ім'я Епіфан Дворняк, більш відомого за псевдонімом «Никифор», який навіть не мав свідоцтва про народження, тобто перед законом він нібито й не існував, але врешті-решт перетворився для Влосінського на взірці віри і духовної свободи. На думку режисера, присутнього на фестивалі, Никифор досяг абсолютної свободи: свободи від успіху, від чужих думок і власних бажань. Саме цю роль зіграла Крістіна Фельдман за активної допомоги гримерів-костюмерів. Чим пояснити цей режисерський вибір? Тільки певною зовнішньою подібністю? Чи тим, що жінки живуть довше і найбільш переконливим старим є... стара? А може, тому, що жінка змогла з більшою силою проникнути у надзвичайно драматичний внутрішній світ художника-маргінала в досить похилому віці? Крістіна Фельдман народилася 1920 року у Львові, у рідному місті закінчила студію драматичного мистецтва, багато працювала на сцені, в кіно і на телебаченні. В такий дивний (прихований) спосіб Україна була присутньою на фестивалі.

Міжнародний тиждень кіно у Вальядоліді відзначає ще й наявність Премії Пілар Міро, відомої іспанської жінки-

режисера, яка надається кращому новому режисерові. Цього року її отримав молодий постановник іспанець Даніель Себріан за свій другий повнометражний фільм «Другий раунд». Спортивна тематика не завадила художньому рівню стрічки, лише виявилася добрим підґрунтям для розвитку подій, розгляду надзвичайно важливих морально-етичних проблем, що постають перед головним героєм. Власне, їх двоє: Анхель і Відаль — два протилежні світи, дві різні відправні точки, як у маятнику годинника, щодо поглядів на життя, шляхи яких перехреснюються завдяки боксу. Їх ролі виконали, відповідно, Алекс Гонсалес і Даріо Грандінетті, аргентинський актор, широковідомий своєю роллю журналіста у фільмі Педро Альмодовара, що так і не дослухався до поради простого санітара: «Говоріть до неї». Даріо зіграв усього 32 ролі з 1984 року, коли почав працювати після закінчення акторських курсів. Більш ґрунтовної акторської освіти він, за власним свідченням, не має, але це не завадило йому стати одним із провідних сучасних акторів на обох континентах.

Не можна не згадати про ще один фільм Офіційної програми, що був поза конкурсом і тому не отримав ніяких премій та відзнак, але все ж став окрасою SEMINCI-50, так само, як і присутність його творців на чолі з Карлосом Саурою. Його захоплення сплавом музики і кіно, що бере свій початок ще у вісімдесятих, коли були поставлені відомі стрічки «Кармен» та «Криваве весілля», цього разу втілювалося у новому фільмі-балеті «Іберія» до сторіччя написання композитором Ісааком Альбенісом однойменного твору.

Цікавинкою фестивалю цього ювілейного року був захід під назвою «Обід, як у кіно», організований мерією Вальядоліду. Кращі кухарі престижних ресторанів цього міста вирішили відтворити деякі страви безпосередньо з кіноекрану. А чи не хочете ви скуштувати «отруєного супу» з морепродуктів, який так сподобався інспектору з фільму «Frenesi», що ним позначилося повернення Альфреда Хічкока до Англії? Або «перепілок у саркофазі» із фільму «Свято Бабетти» данського режисера Габріеля Акселя, що отримав «Оскара» за кращий неангломовний фільм? І супроводжуючи це дуже сухим мартіні від Бунюеля! Всього шість страв, зрошуваних то білим, то червоним іспанським сухим вином. «Обідові, як у кіно» передувала офіційна частина, під час якої були відзначені нагородами з нагоди ювілею всі ті, хто у той чи інший спосіб сприяв діяльності кінофестивалю, що дійшов до свого 50-річчя. Серед багатьох представників кіно і культури був присутній і генеральний директор банку «Caja Espana», що упродовж багатьох років є офіційним спонсором фестивалю і завдяки фінансовій підтримці якого він відбувається. І вразило те, що в його відповіді на знак подяки за нагороду не було й тіні відчуття великої значимості діяльності банку на підтримку кіномистецтва, лише навпаки: щира вдячність, що саме цьому фінансовому закладу, який є, безумовно, одним із найбільших в Іспанії, випала добра нагода співпраці. Бо що гроші без професіоналів, без кіномитців?!

Якби ж то й нам хоч трохи від такого менталітету, від такого розуміння справи!

(Вальядолід – Мадрид – Київ)